

נושאי הלימוד המחייבים ביחידות הבסיס – תחום דעת: ספרות ממ"ד

מיומנויות:

ניתוח טקסט ספרותי: טיפוח יכולת ההבנה והפרשנות של הלומדים כקוראים עצמאיים של טקסטים ספרותיים מסוגים שונים:

התלמידים ירכשו כלים לקריאה מושכלת של היצירה הספרותית לסוגיה, תוך שימוש במושגים ובמונחים ההולמים את תחום הדעת.

התלמידים ישלטו באסטרטגיות אורייניות ויכירו דרכי קריאה מגוונות.

התלמידים ישייכו יצירה ליוצר על סמך מאפיינים תמטיים ופואטיים.

התלמידים ינתחו את המורכבות ואת השונות במצבים אנושיים המעוצבים ביצירה. התלמידים יחשפו רעיונות, גישות והשקפות עולם הגלומים ביצירה וינקטו עמדה מנומקת כלפיהם.

יכולת זיהוי והבנה של אמצעי-עיצוב (מונחים ספרותיים): התלמידים יכירו וילמדו לזהות אמצעים ספרותיים ואת משמעותם ותרומתם ליצירה, שכן עניינה של הספרות הוא הקשר ההדוק בין תוכן היצירה לדרכי הבעתה. אזכורם של מושגים אלו במהלך ההוראה חייב לנבוע באופן טבעי מהדין במשמעויות היצירה. כן יש להקפיד שלימוד תופעה ספרותית באמצעות המונח המציין אותה יעשה בזיקה הדוקה לרישומה של היצירה על הלומדים ובמסגרת דיון במשמעויותיה, ולא בנפרד מהם.

יכולת גיבוש ביטוי רגשי כלפי טקסטים וחיבור אישי אל הנלמד: פיתוח רגישות ותובנה למורכבות ולרב-משמעויות של מצבים אנושיים, כפי שהם מגולמים ביצירות ספרות, העשויות – מעצם מהותן – להאיר תופעות במציאות ולעודד פתיחות מחשבתית.

התלמידים יגבשו תפיסת עולם הנשענת על ערכים אנושיים כמו צדק חברתי, כבוד האדם ורגישות לצרכיו של האחר; יתחקו אחר גורלות אנוש ויגלו את האדם על חלומותיו, מאבקיו והישגיו

העמקת הזהות האנושית- יהודית-דתית: התלמידים יתמודדו עם הרעיונות שביצירה על יסוד השקפת עולמם היהודית. יעשירו את עולמם הרוחני-דתי בעקבות התמודדות עם טקסטים ספרותיים; יעמיקו את זיקתם למורשת התרבותית ולזהות היהודית והישראלית, הבאות לידי ביטוי ביצירה העברית.

חשיבה ביקורתית: היכולת לבחון ולהעריך מידע, דעות או רעיונות באופן מושכל, לגבש דעה או עמדה באופן עצמאי, לבחור בין חלופות ולקבל החלטות מנומקות.

חשיבה יצירתית: היכולת לחשוב על נושאים מוכרים בדרכים חדשות, להציע הסברים או פתרונות חלופיים, לייצר הקשרים חדשים בין תחומי ידע שונים ולהפיק תוצרים מקוריים, רלוונטיים ובעלי ערך.

אוריינות דיגיטלית: היכולת להשתמש בטכנולוגיות מידע ותקשורת למגוון צרכים ומטרות אישיות, קבוצתיות וחברתיות לימודיות ובחיי היום-יום, באופן הולם, יעיל ואחראי ולהסתגל במהירות לשינויים ולהתפתחויות טכנולוגיים.

אוריינות מידע: היכולת להגדיר את המידע הנדרש, לאתר, לארגן, להעריך ולהציג בצורה מושכלת.

אוריינות גלובלית: היכולת להתמצא ולגלות אכפתיות כלפי סוגיות גלובליות; לגלות סקרנות, פתיחות ואמפתיה כלפי אנשים מתרבויות ומקבוצות אחרות, לשתף פעולה עימם ולכבד נורמות חברתיות.

מודעות עצמית: הכרת הנטיות והמאפיינים של העצמי ומודעות לתהליכים פנימיים.

מודעות חברתית: היכולת להבין מצבים חברתיים והתנהגות של אנשים אחרים מתוך פתיחות ורגישות כלפי אחרים דומים ושונים.

קישור לת"ל ספרות חמ"ד : ניתן לבחור יצירות בז'אנרים השונים מתוך <u>תכנית לימודים ספרות חמ"ד</u>		
נושאי הלימוד	תתי נושאי החובה	תתי נושאים שאינם חובה
מעשה חכמים	מעשה חכמים אחד מתוך מאגר מעשי החכמים (אגדות חז"ל) בתכנית הלימודים כגון : הלל על גג בית המדרש, בתו של ר' עקיבא, ר' ינאי והרוכל	
סיפור קצר	2 סיפורים קצרים : סיפור קצר עברי וסיפור קצר מתורגם, כגון : כינורו של רוטשילד / צ'כוב, המלבוש / עגנון, חיזו בטטה	
יצירה של עגנון	יש לבחור אחת מתוך האפשרויות הבאות :סיפור פשוט, והיה העקוב למישור, תהילה	
דרמה עברית או מתורגמת	יש לבחור אחת מתוך האפשרויות הבאות :ילדי הצל /בן ציון תומר, אנטיגונה / סופוקלס, בית בובות /איבסן, ביקור הגברת הזקנה /דירנמט , אויב העם/ איבסן	
ספר קריאה	קריאה מונחית : יש לבחור מתוך רשימת ספרי הקריאה המאושרים, כגון : "אל תגע בזמיר" / הרפר לי, "בואי הרוח" / הרב ח. סבתו, "יש ילדים זיגזג" / ד. גרוסמן	שני שירים בזיקה אל ספר הקריאה
שירת ימי הביניים	ר' יהודה הלוי : יש לבחור מתוך שירי ריה"ל שבתכנית הלימודים. כגון : ישנה בחיק ילדות, הבא מבול, בכל לבי אמת, יפה נוף, יעירוני בשמך רעיוני	
	ר' שלמה בן גבירול : יש לבחור מתוך שירי רשב"ג שבתכנית הלימודים, כגון : ראה שמש, שלום לך דודי, שחי לאל, שפל רוח	
	פיוט : יש לבחור מתוך הפיוטים שבתכנית הלימודים, כגון :אל נורא עלילה / ר' משה אבן עזרא, אהבת הדסה / ר' שלום שבזי, ידיד נפש / ר' אלעזר אזכרי, כי אשמרה שבת / ר' אברהם אבן עזרא	
שירת ביאליק	יש לבחור מתוך שירי ביאליק שבתכנית הלימודים, כגון : הכניסיני תחת כנפך, צנח לו זלזל, לבדי, לא זכיתי באור מן ההפקר	

שירה עברית מודרנית

יש ללמד שני נושאים מתוך ארבעה. יש ללמד שני שירים מכל נושא על פי תכנית הלימודים :

הנושא	השירים
אדם מול בוראו	כגון : אי/ זלדה יושבי ביתך / איתמר יעוז קסט נסוגה אל חצרות קודשך/ טניה הדר גדול גיבור ונורא/ רבקה מרים גדולים מעשי אלוקי / אמיר גלבוץ
אדם וזהותו	כגון : רק על עצמי לספר ידעתי / רחל דו רגל/ פגיס שירי סוף הדרך /לאה גולדברג דברי רקע ראשונים/ ארז ביטון פיגומים/ ארז ביטון
שירים בצל שואה	כגון : נדר / אברהם שלונסקי היער השחור/ אסתר אטינגר

טרקטורים/ רוני סומק ניצול/ לאה איני שם, אמרתי/ טוביה ריבנר	
כגון : כאשר היית פה/ זלדה נפרדנו כך/ לאה גולדברג שלומי/ זלדה פגישה חצי פגישה / רחל אם תיתן לי חלקי/ לאה גולדברג	זוגיות